

Θεσσαλονίκη, 11 Σεπτεμβρίου 2009

Ομιλία του Προέδρου του ΣΑΤΕ Γιώργου Βλάχου
στην 15^η ετήσια συνέλευση της CEREAN

Κύριοι σύνεδροι,

Κυρίες και Κύριοι,

Εν αρχή είναι οι υποδομές και άνευ αυτών (ή χάρη σ' αυτές), το τελικό προϊόν με το οποίο κατά βάση ασχολείστε επαγγελματικά, το κτίριο, αποκτά (ή όχι) τα χαρακτηριστικά της ευκαιρίας, ταυτόχρονα και μεγαλύτερη (ή μικρότερη) αξία. Κομίζω γλαύκας εις Αθήνας; Ενδεχομένως.

Πλην, όμως, σκοπίμως: γιατί θα ήθελα να σας παρασύρω και να δείτε το σύνολο της οικονομίας ως ένα κτίριο και έτσι να προσεγγίσουμε μαζί την κρίση που βιώνουν τα περισσότερα κράτη σήμερα. Άνευ των υποδομών – δηλαδή των δημοσίων έργων – η οικονομία δεν συνιστά ευκαιρία για περαιτέρω ανάπτυξη. Δεν αποκτά εσωτερική αξία και δυναμισμό. Ωθείται σε ύφεση, και αν αυτή συνεχιστεί, σύντομα η οικονομία θα θυμίζει εγκαταλειμμένο κτίριο. Με άλλα λόγια ερείπιο.

Έχοντας αυτά κατά νου οι περισσότερες κυβερνήσεις, αμέσως μετά το ξέσπασμα της κρίσης, που προκλήθηκε από την ανεξέλεγκτη διόγκωση και λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αποφάσισαν να στραφούν στην πραγματική οικονομία, στην οποία – όπως αναγνώρισαν – προεξάρχουσα θέση έχουν τα δημόσια έργα, με την πεποίθηση πως έτσι θα διασώσουν ολόκληρο το οικοδόμημα της οικονομίας.

Είναι, άλλωστε, σε όλους γνωστό ότι διεθνώς ο κατασκευαστικός τομέας χρησιμοποιείται πάντα ως «ατμομηχανή» της οικονομίας, πολύ περισσότερο σε περιόδους κρίσης.

Ειδικά στις περιόδους οικονομικής κρίσης, στις ευρωπαϊκές και άλλες χώρες, οι υπεύθυνοι άσκησης οικονομικής πολιτικής γνωρίζουν ότι δεν είναι περίοδοι πειραματισμών και παλινωδιών αλλά ταχέων, δραστικών και αποτελεσματικών επιλογών και δράσεων. Με αυτό το δεδομένο όλες οι αναπτυγμένες οικονομίες του πλανήτη επέλεξαν να στηρίξουν

πολλαπλά τα προγράμματα επενδύσεων και δημιουργίας υποδομών, ώστε να τεθεί το απαιτούμενο ανάχωμα σε γενικευμένη ύφεση της παγκόσμιας οικονομίας.

Τέτοια προγράμματα ήδη εφαρμόζουν οι ΗΠΑ, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αυστραλία κ.α. Η επιλογή στήριξης και εφαρμογής εκτενών προγραμμάτων επενδύσεων δεν είναι τυχαία ή χαριστική προς τον κλάδο των κατασκευών. Είναι η μοναδική και δοκιμασμένη, ως σήμερα, επιλογή οικονομικής πολιτικής με στόχο και την ελαχιστοποίηση της απώλειας θέσεων εργασίας, αφού ο κλάδος παγκοσμίως απασχολεί σημαντικό ποσοστό εργαζομένων (στην Ελλάδα 8,5%), αλλά και την δημιουργία πολλών νέων στο συντομότερο δυνατό διάστημα.

Επί πλέον.

Καθώς ο κλάδος των κατασκευών χαρακτηρίζεται ως κλάδος έντασης εργασίας και παράλληλα ως κλάδος που ανακυκλώνει το σύνολο του τζίρου του άμεσα και σε όλο το φάσμα της οικονομίας μιας χώρας, συμβάλλει στη διατήρηση της παραγωγικής ικανότητας πολλαπλάσιων επιχειρήσεων, στην τόνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, αλλά και την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων.

Με δεδομένο, μάλιστα, ότι ο κλάδος συντίθεται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις και σε συνάρτηση με το σύνολο των αναλύσεων και μελετών, αλλά και με όλες τις παραδοχές και στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι η βέλτιστη οικονομική πολιτική η οποία πρέπει να ασκείται, οφείλει να στηρίζει τις προοπτικές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ο χώρος της κατασκευής, δημόσιας και ιδιωτικής, συνιστά, δίχως υπερβολή, τον ακρογωνιαίο λίθο κάθε οικονομίας.

Ιδίως σε χώρες όπως η Ελλάδα.

Ο ισχυρισμός αυτός δεν έχει – όπως ενδεχομένως νομίζουν κάποιοι – συντεχνιακή αφετηρία. Εδράζεται στα επίσημα στοιχεία του ελληνικού κράτους, σύμφωνα με τα οποία ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης τη δεκαετία 1997-2007 διατηρήθηκε σε επίπεδα άνω του 4,1% και ήταν σταθερά ο υψηλότερος στην Ευρώπη.

Σχεδόν καθ' όλο αυτό το χρονικό διάστημα, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, στο οποίο κυριαρχούσαν τα έργα υποδομών – της κεντρικής διοίκησης και της αυτοδιοίκησης –

διατηρήθηκε σε μέσο όρο 4,6% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ειδικά την περίοδο από το 1997 έως το 2001 ανά έτος κινήθηκε μεταξύ 4,0 και 5,4%).

Η συνολική κατασκευαστική δραστηριότητα στην Ελλάδα – δηλαδή στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα πάντα – με βάση τον δείκτη παραγωγής στις κατασκευές που καταρτίζει η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, εμφανίζεται, ωστόσο, σταθερά μειωμένη από το 2002 και μετά, σε σχέση με το 2000.

Συμπίπτει, δηλαδή, με τη σταδιακή συρρίκνωση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, που ειδικότερα από το 2005 ως και το 2008, εμφάνισε μια καθίζηση στο 3,8-3,9% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος.

Αυτό δεν υποδηλώνει, βεβαίως, σε καμιά περίπτωση ότι η Ελλάδα συμπλήρωσε τον κύκλο των αναγκαίων υποδομών της. Κάθε άλλο. Οι ανάγκες, σε μεγάλα και μικρά έργα υποδομής, σε έργα στέγασης πολιτών και υπηρεσιών, παραμένουν ακόμη πολύ μεγάλες και σε μεγάλο βαθμό επείγουσες, αφού απ' την κάλυψή τους ή όχι εξαρτάται η ανάπτυξη της χώρας – οικονομική και κοινωνική.

Επιβεβαιώνει ότι από το 2002 και μετά, η κατασκευαστική δραστηριότητα συνολικά, βρέθηκε ουσιαστικά σε δεύτερη μοίρα ως προς τις επιλογές της πολιτικής ηγεσίας και εξακολουθεί να βρίσκεται παρά τις περί αντιθέτου διακηρύξεις και τις όποιες εξαιρέσεις κατασκευαζόμενων έργων.

Η εξέλιξη αυτή διαμόρφωσε συνθήκες κρίσης, πριν την εμφάνιση της χρηματοοικονομικής κρίσης που ξέσπασε από το φθινόπωρο του 2008, η οποία, απλώς, επιδείνωσε σημαντικά την κατάσταση.

Από το Α' εξάμηνο του 2008, η κρίση στον κλάδο εμφανίστηκε με την εντυπωσιακή μείωση, σε σχέση με τα αμέσως προηγούμενα χρόνια, του αριθμού δημοπρατημένων έργων, προϋπολογισμού άνω των 2 εκατ. ευρώ, αλλά και τις καθυστερήσεις στις πληρωμές πιστοποιήσεων. Η μικρή αύξηση του αριθμού των δημοπρατημένων έργων, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009, σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2008, η οποία καταγράφεται στα στοιχεία που συγκεντρώνει ο ΣΑΤΕ, δεν θα πρέπει να εκληφθεί ως θετική εξέλιξη, αφενός γιατί είναι βέβαιο ότι «προεξοφλήθηκαν» δημοπρατήσεις και των επόμενων μηνών (σ.σ. είναι χαρακτηριστικό ότι το τελευταίο διάστημα έχει δραστικά

περιοριστεί ο αριθμός των δημοπρατούμενων έργων), κυρίως, όμως, γιατί ο αριθμός τους παραμένει εντυπωσιακά μειωμένος σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο κατά την τριετία 2005-2007. Και επιπροσθέτως γιατί το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (βάση προϋπολογισμού, επισημαίνω) έχει υποστεί περαιτέρω συρρίκνωση, περιοριζόμενο στο 3,4% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος.

Η κρίση στον κατασκευαστικό τομέα αποτυπώνεται εμφανέστατα στους ισολογισμούς όλων των κατασκευαστικών εταιρειών για το 2008, κυρίως με την εντυπωσιακή αύξηση των υποχρεώσεων έναντι του 2007 και τις ζημιές, οι οποίες οδήγησαν σε πτώχευση αρκετές εταιρείες.

Αποτυπώνεται και στις δεκάδες χιλιάδες έτοιμες κατοικίες που παραμένουν αδιάθετες.

Αποτυπώνεται και στην απασχόληση, η οποία από το 8,8% το Α' τρίμηνο του 2008 μειώθηκε στο 8,2% του συνόλου των απασχολούμενων το Α' τρίμηνο του 2009 (σ.σ. απώλεια 32.000 θέσεων εργασίας από τις αρχές του 2008, εκ των οποίων οι 19.000 το Α' τρίμηνο του 2009).

Θα επιμείνουμε πως η κρίση στον κλάδο δεν είναι αποκλειστικά συνέπεια της διεθνούς οικονομικής κρίσης. Οφείλεται (κατά την άποψή μας, κυρίως), σε ενδογενείς παθογένειες της οικονομίας και ταυτόχρονα εγγενείς αδυναμίες του θεσμικού πλαισίου παραγωγής δημοσίων και ιδιωτικών έργων, οι οποίες, μάλιστα αυξάνονται και οξύνονται στις ιδιαίτερα ανταγωνιστικές συνθήκες τις οποίες διαμορφώνει η έλλειψη αντικειμένου των τεχνικών εργοληπτικών εταιρειών. Γεγονός, άλλωστε, το οποίο τονίστηκε και κατά το διήμερο που διοργάνωσε πρόσφατα το ΤΕΕ, για πρώτη φορά, με την σύμπραξη όλων των φορέων οι οποίοι μετέχουν σε όλο το φάσμα παραγωγής δημόσιων έργων.

Και θα τονίσουμε ότι η κρίση στον κλάδο των ιδιωτικών και δημόσιων έργων, ο οποίος – όπως προκύπτει από τα επίσημα στοιχεία – τα προηγούμενα χρόνια μετείχε σημαντικά στη δημιουργία του ΑΕΠ (άμεση και έμμεση συμμετοχή άνω του 20%), επιδρά αρνητικά σε όλο το φάσμα της εθνικής οικονομίας, δεδομένου ότι δεν συμβάλλει το ίδιο στην παραγωγή ΑΕΠ, αυξάνει το ποσοστό των ανέργων, περικόπτει δραστικά τα κρατικά έσοδα και δρα πολλαπλασιαστικά σε βάρος των έμμεσα εξαρτώμενων επιχειρήσεων, αλλά και

γενικότερα της βιομηχανίας και του εμπορίου καταναλωτικών ειδών, αφού περιορίζεται δραστικά η καταναλωτική δαπάνη.

Η επιλογή, μάλιστα, της σχεδόν αποκλειστικής χρηματοδότησης μεγάλων έργων – ασφαλώς απαραίτητων για την επέκταση των υποδομών της χώρας – λειτουργεί αναποτελεσματικά ως προς τον στόχο συγκράτησης των αρνητικών συνεπειών της ύφεσης στην ελληνική οικονομία.

Είναι προφανές ότι απαιτείται σαφής επανασχεδιασμός, προγραμματισμός και στοχευμένη υλοποίηση ενός συνολικού προγράμματος δημοσίων επενδύσεων (με πολλά μικρά και μεσαία νέα έργα, αλλά και βελτίωσης, αναβάθμισης και συντήρησης των υφισταμένων υποδομών) τόσο από πλευράς κεντρικής διοίκησης, όσο και αυτοδιοίκησης, με διασφάλιση πιστώσεων και απορρόφηση των κοινοτικών ενισχύσεων.

Αναγκαίες προϋποθέσεις για την υλοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος είναι η διαφάνεια, η προώθηση και εφαρμογή των καταλληλότερων θεσμικών αλλαγών, η αξιόπιστη λειτουργία του δημοσίου τομέα, η ουσιαστικά ανταγωνιστική λειτουργία των αγορών και η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στο δημόσιο, στις επιχειρήσεις και στους πολίτες της.

Και σ' αυτή την κατεύθυνση θα επιμείνει ο ΣΑΤΕ.

Σας ευχαριστώ.